

Αναζητώντας τον πατέρα του Ο ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΘΗΡΗ (Κυθρέα) ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΜΑΘΟΥΝΤΑ

A.M. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Σύμφωνα με τους αρχαίους Αλεξανδρινούς συγγραφείς δεν είναι μόνον ο Οδυσσεύς που είχε περιπέτειες και κακουχίες μετά τον Τρωικό πόλεμο. Παρόμοιες και ίσως χειρότερες για την ηλικία του είχε και ο μοναχογιός του Τηλέμαχος. Γιατί ο Τηλέμαχος δεν πήγε μόνο στην Πύλο και στην Σπάρτη όπως αναφέρει ο Όμηρος εις την Οδύσειαν. Πήγε σε πολύ μακρινούς τόπους για να βρει τον πατέρα του και έγραψε και εκείνος μέσα σε δυο χρόνια 24 ολοκληρωτές ιστορίες που συναγωνίζονται τις ραψωδίες του πατέρα του.

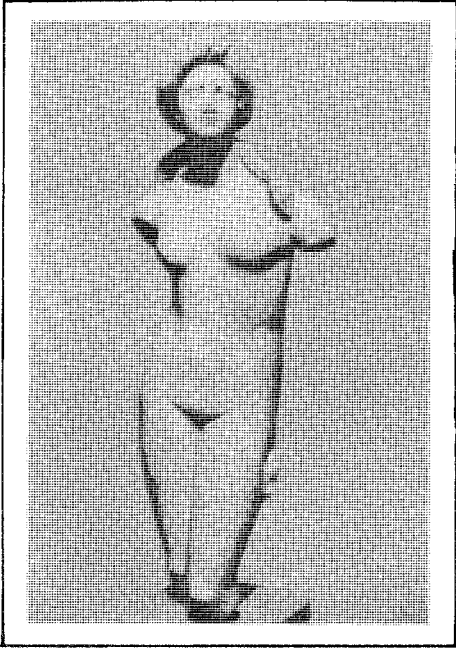
Ο Τηλέμαχος είχε και άλλους λόγους να θέλει να φύγει από την Ιθάκη. Ο σοφός Μέντορας που είχε αναλάβει την διαπαιδαγώγηση του τού έλεγε πως η ζωή του ευρίσκετο σε κίνδυνο από τους μνηστήρες που ήθελαν να πάρουν για γυναίκα τους την μάνα του την Πηνελόπη κι έτσι να εξασφαλίσουν την εξουσία στην Ιθάκη. Μετά ήταν η καταθλιπτική ατμόσφαιρα που επικρατούσε στο παλάτι. Βαρέθηκε να βλέπει την μάνα του να ζει ανάμεσα στον πόνο και την θλίψη χωρίς να μπορεί να της προσφέρει τίποτε.

Έτσι περίπου ήταν τα πράγματα εις την Ιθάκη όταν ο Τηλέμαχος εις τα δεκαοκτώ του χρόνια με το ανήσυχο μυαλό του πήρε την απόφαση να φύγει μακριά από την πατρίδα του και να ταξιδέψει σε άγνωστους τόπους προς αναζήτηση του πατέρα του. Γεμάτος σύνεση και ευψυχία με συντροφιά τον δάσκαλον του τον Μέντορα που ήταν θεόπνευστος, φίλος των θεών και συγγενής και φίλος των γενναίων και των δικαίων ανθρώπων ξεκίνησε για τον μεγάλο του σκοπό.

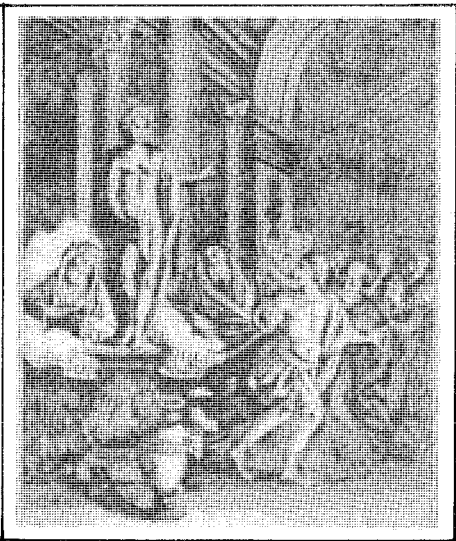
Πρώτα περιπλανήθηκε στην Σικελία για να μάθει για την φιλιαν, την πραγματική φιλία που είναι η γλυκύτερα των ηδονών όλων των εποχών και όλων των ανθρώπων. Μετά πήγε στην Αίγυπτον του Σέσωτρι για να μάθει για την σοφίαν των θεών και των ανθρώπων. Να μάθει γι' αυτά που οι άνθρωποι ούτε βλέπουν ούτε ακούουν μονάχα τα αισθάνονται και τα φαντάζονται. Εκεί όμως έχασε τον φίλο και σύντροφο του Μέντορα που τον είχαν απαγάγει εις την Αιθιοπία οι εχθροί του Σέσωτρι. Ο Τηλέμαχος απαγοητευμένος από της μοίρας το θέλημα αλλά γεμάτος ελπίδα και αυτοπεποίθηση δεν άργησε να πάρει την απόφαση του. Να συνεχίσει τον δρόμον του και να αντιμετωπίσει την σκληρήν τύχη από μόνος του. Με την πρώτη δοκιμασία κάποια δύνამις τον είχε ήδη μεταμορφώσει σε άλλον άνθρωπον που ήταν οπωσδήποτε κατά πολύ ανώτερος του εαυτού του. Ο φίλος και δάσκαλος Μέντορας τού έλεγε πάντοτε πως η μοναξιά είναι σημείον αδυναμίας γι' αυτόν που την αισθάνεται. Γι' αυτόν που δεν την αισθάνεται είναι πραγματική απόλαυση. Και πράγματι ακολούθησε πιστά τα σοφά λόγια του φίλου του. Ο Τηλέμαχος μονάχος του γύρισε όλην την Αίγυπτο, χωρίς φόβο, ψάχνοντας για τον πατέρα του.

Όμως πουθενά δεν βρήκε ίχνη του. Μονάχα ένας σοφός αρχιερέας του ναού των Φαραώ τού είπε πως οι θεοί δεν εσυγχώρησαν ακόμη τον Οδυσσεύα για να μπορέσει να δει την πατρίδα του. Τον συμβούλευσε δε να συνεχίσει τον δρόμο του στη Φοινίκη, την Κύπρο, την Κρήτην και άλλα μέρη και κάποτε θα τον βρει. Ο Τηλέμαχος δεν άργησε να βρει ένα φοινικικό πλοίο που τον πήρε στην Φοινίκη την χώραν του φιλάργυρου και αξιολύπτου Πυγμαλίωνα. Γιατί παρ' όλα τα πλούτη του ο Πυγμαλίωνας ο τότε βασιλιάς της Φοινίκης ήταν πάντα δυστυχισμένος. Για να πετύχει στον σκοπό του δυσπιστούσε προς τους καλούς και έδιδε πίστι προς τους κακούς και τους κόλακες. Πιστεύε μόνον στο χρήμα και επεδίωκε τα

πλούτη με δόλους, με προδοσίες και με σκληρότητες. Σ' όλην την βασιλεία του ο Πυγμαλίων

Μαρμάρινο άγαλμα της Αφροδίτης από τους Σίδους, 2ος αιώνας π.Χ.

Επίσκεψη του Τηλέμαχου στο ναό της Αφροδίτης, όπως τη φαντάστηκε ο καλλιτέχνης του 19ου αιώνα.

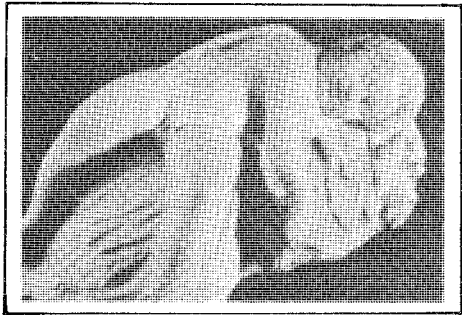
νας κατεδίωκε τους πλουσίους και φοβόταν τους πτωχούς, θασάνιζε δε τον εαυτόν του μέχρι της τελευταίας του πνοής.

Ο Τηλέμαχος δεν θρήκε ούτε στην Φοινίκην τον πατέρα του. Έμαθε όμως από τους Φοίνικες πολλά. Έμαθε για τα μυστικά της θάλασσας, για το εμπόριο που ήταν πηγή πλούτου αστείρευτη για τους κατοίκους της Φοινίκης.

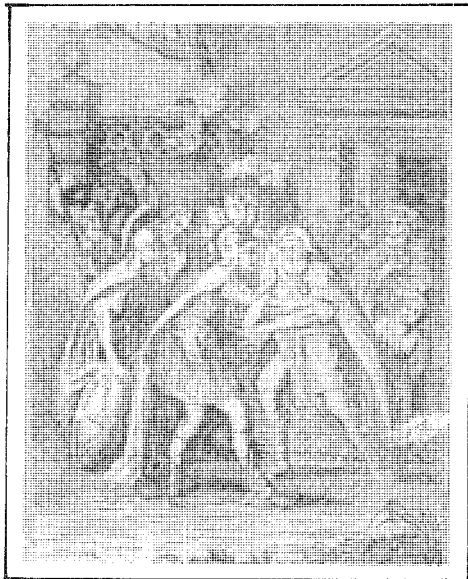
Ο επόμενος σταθμός του Τηλέμαχου ήταν η Κύπρος, το νησί της Αφροδίτης. Μπήκε πάλι σ' ένα Φοινικικό πλοίο που έκαμνε το εμπόριο μεταξύ Κύπρου και Τύρου και σε λίγες μέρες έφθασε στο Κίτι της Κύπρου. Στο πλοίο εργάστηκε σκληρά για να κερδίσει το φαγί του και τα ναύλα του. Ήταν μήνας Απρίλης, αρχή της άνοιξης όταν ο Τηλέμαχος έφθασε στο Κίτι. Εκεί του είχαν πει οι Φοίνικες την εποχήν αυτή συγκεντρώνονται από όλα τα μέρη του κόσμου για να γιορτάσουν μαζί με τους Κυπρίους τα Αφροδισια. Μονάχα εκεί τού είπαν μπορούσε να μάθει νέα για τον πατέρα του. Μόλις έφθασε στο Κίτι αφού τον εξαγγίσιαν σύμφωνα με τις καθιερωμένες συνήθειες τον φιλοξένησαν σε κάποιο σπίτι Κύπριου ναυτικού. Αυτό για τον Τηλέμαχο ήταν μια πολύ ευχάριστη έκπληξη γιατί ήταν κάτι που στην πορεία του δεν γνώρισε μέχρι τώρα. Ο Τηλέμαχος που εφλέγετο για δράση άρχισε αμέσως να γυρίζει εδώ και εκεί και να ρωτά για το νησί της Αφροδίτης, για τους θεούς, για τους ανθρώπους και για τον πατέρα του. Και πράγματι δεν άργησε να βρει κάποιον γέροντα που ήξερε πολλά και για τον τόπον μας και για τον πατέρα του. Και ο γέροντας άρχισε να τού διηγείται. Πρώτα, τού λέει, θα σου πω για την Κύπρον για τους θεούς της και ύστερα αν έχεις υπομονήν θα ακούσεις και για τον πατέρα σου.

Η Κύπρος είναι ένα όμορφο νησί και πολλοί είναι οι θεοί που δοκίμασαν να την κερδίσουν - όμως κανένας δεν τα κατάφερε όπως η Αφροδίτη. Πρώτη απ' όλους τους θεούς και τις θεές ήλθε στην νήσον μας η Αθηνά. Την είχε φέρει μαζί του εις την Αμαθούντα ο Θησέας και η Αριάδνη όταν φεύγοντας από την Κρήτην η φουρτουνιασμένη θάλασσα τους πέταξε στον τόπον μας. Η Αθηνά γύρισε παντού σ' όλο το νησί για να διδάξει την σοφίαν και την αρετήν της. Προσπάθησε να τους διδάξει πως να ξεχωρίζουν τους φίλους από τους εχθρούς τους. Πως να κρατούν το ξίφος στο ένα χέρι και τον κλάδον ελαιάς στο άλλο χέρι. Πως να χρησιμοποιούν ασπίδες και κράνη στους πολέμους. Όμως οι Κύπριοι δεν ήσαν έτοιμοι για

να δεχθούν τα διδάγματα της Αθηνάς. Ήξεραν μόνο πως να αγαπούν και να βοηθούν τους συνανθρώπους τους. Ήξεραν να κρατούν στο ένα χέρι κάτασπρα περιστέρια και στο άλλο κλάδο ελαιάς. Ήξεραν να κάμνουν τους εχθρούς φίλους τους. Αντί δούλους και αφεντάδες η Αθηνά βρήκε στην Κύπρον δουλευτάδες. Ανθρώπους που έκτιζαν δόμες στα βουνά για να φυτέψουν αμπέλια και ελιές. Ανθρώπους που έσκαβαν την γη για να βρούν ασήμι, χρυσάφι και χαλκόν. Ανθρώπους των καμινιών και του μετάλλου. Ανθρώπους του βουνού και της θάλασσας. Ανθρώπους που έκαναν καράβια με πανιά και έπλεαν στα πέρατα του κόσμου για να πωλήσουν τα μέταλλα τους, τα κρασιά τους και ότι άλλο ωραίο έχει το νησί μας. Ανθρώπους που εμάνθαναν και από τα σφάλματα τους μα και από τα κατορθώματά τους. Πολύ ολίγα ήξεραν από θεούς και προστάτες στον τόπον μας. Ήξεραν μονάχα για μιαν λαμπράν θεάν της γονιμότητος και για ένα θεόν της φωτιάς που τους βοηθούσε στα καμίνια του χαλκού και του χρυσαφιού. Οι Κύπριοι θαλασσινοί ήξεραν και για τον Ποσειδῶνα και τον Αίολον που τους βοηθούσαν να ταξιδεύουν με τα καράβια τους σε μακρινούς τόπους. Εδώ η Αθηνά δεν βρήκε ούτε ζηλόφθονους, ούτε αχάριστους, ούτε σκληρούς ανθρώπους. Βρήκε μονάχα ευμορφιά, καλωσύνη και ευτυχίαν. Γι' αυτό δεν άργησε να καταλάβει πως εδώ δεν είχε καμιάν θέσιν. Πέταξε στον Όλυμπον κάλεσε το συμβούλιον των θεών και διηγήθηκε στον Δία και τους άλλους θεούς τα όσα είδε. Σαν άκουσε όλα αυτά η Αφροδίτη σηκώθηκε από την θέσιν της και βροντοφώναξε. Πατέρα Δία. Πατέρα των θεών και των ανθρώπων. Αυτή η χώρα πρέπει να γίνει δική μου. Δώσε μου την ευλογίαν σου να κατοικήσω εκεί με τους Κυπρίους. Αυτοί θα με λατρέψουν και θα με αγαπήσουν όπως το

Κοιμώμενος Έρωτας, τέλος της ελληνιστικής περιόδου ή αρχές του 1ου αι. μ.Χ.

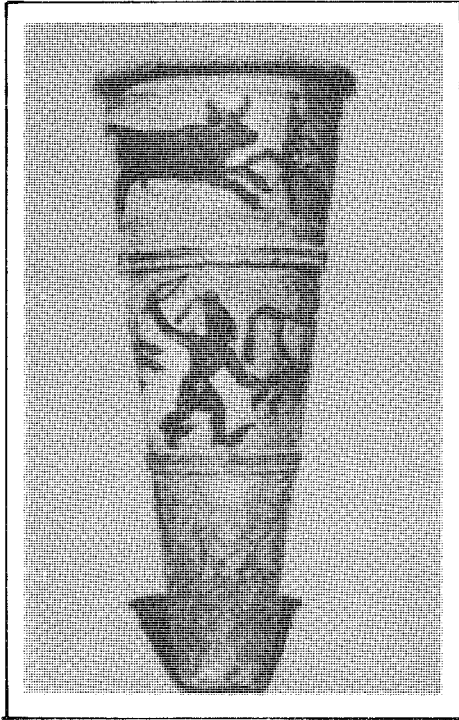

Ο Τηλέμαχος συναντά τον πατέρα του.

παιδί αγαπά την μητέρα του. Σε ικετεύω πατέρα δείξε την αγάπη σου και δος μου λίγη από την μεγαλοψυχίαν σου - δος μου την ευχήν σου να βγω από τα κύματα της θάλασσας της Πάφου και να ζήσω στην Κύπρον.

Και ο Δίας κατασυγκινημένος από τα λόγια της κόρης του δεν άργησε να της δώσει την ευχήν και την ευλογίαν του.

Η Αφροδίτη σε λίγες μέρες έβγαине από τα μαγευτικά κύματα της Πάφου για να εγκατασταθεί για πάντα στο νησί μας. Εκεί την υποδέχτηκαν οι Ώρες οι θεές της φύσης. Την ντύσανε με μεταξωτά και με χρυσές ταντέλλες και την άλειψαν με μύρα και άλλα αρωματικά για να την οδηγήσουν με τιμές στη πόλη του Κινύρα. Εδώ στην Κύπρο η Αφροδίτη δεν άργησε να γνωριστεί με τον Ήφαιστον τον θεόν της φωτιάς και τον μεγάλον τεχνίτην των μετάλλων. Τον παντρεύτηκε και μαζί του ή κατά άλλους μαζί με τον εραστήν της, τον Άρην έφερε στον κόσμον τον γιόν της τον Έρωτα που σιγά σιγά έγινε βασιλιάς, του πόθου και της απόλαυσης. Του Έρωτα η Αφροδίτη του έδωσε φτερά και τόξα για να πετά σ' όλο το νησί και να βασιλεύει ανάμεσα στην ευτυχίαν και την απελπισίαν. Όμως τον αδικησε γιατί του στέρησε τα μάτια και έτσι η βασιλεία του στον τόπον μας είναι για πάντα τυφλή και παράξενη. Ποιός ξέρει ίσως η Αφρο-

Ρυτό από φαγιεντιανή από το Κίτι της Κύπρου, 13ος αι. π.Χ.

δίτη να μη ήθελε τον γιό της να βλέπει τα θύματα του και να κλαίει το ριζικό τους.

Από τότε δεν είναι λίγοι οι θεοί και οι θεές που δοκίμασαν να έλθουν στο νησί μας μα κανένας δεν τα κατάφερε να ριζώσει όπως η Αφροδίτη και ο γιός της. Δοκίμασε η Θέμις, κόρη του Ουρανού και της Γης, η Αστραία, κόρη ενός των Τιτάνων και της Ηούς, η Νέμεσις, κόρη του Δία και της Ανάγκης, όλες φύλακες της Δικαιοσύνης όμως καμιά δεν τα κατάφερε να επικρατήσει στην Κύπρον. Ποιός ξέρει ίσως γι' αυτό οι Κύπριοι θα είναι για πολλούς αιώνες θύματα της αδικίας.

Εδώ ο πολυμαθής γέροντας σταμάτησε για να θωπεύσει τον Τηλέμαχον και να του πει για τον πατέρα του τον Οδυσσέα. Εγώ παιδί μου σ' όλην μου την ζωήν έπινα την αλμυράδα της θάλασσας και με τα δυό μου χέρια. Γύρισα παντού πήγα μέχρι τις στήλες του Ηρακλή. Στο τελευταίο μου ταξίδι πριν δυο χρόνια άκουσα για τον πατέρα σου τον πολυμήχανον και πολύπαθον Οδυσσέα. Στο ταξίδι μου στο

νησί της Καλυψούς μου είχαν πει παλαιοί μου φίλοι πως ο πατέρας σου τα κατάφερε επί τέλους να φύγει από την πλεκτάνη της Καλυψούς και πως ξεκίνησε με μίαν σχεδιάν για την Ιθάκην. Είχα ακούσει πως ο Οδυσσέας βαρέθηκε τα χάδια της Καλυψούς και πως ήθελε να δει την πατρίδα του, το σπίτι του, την Πηνελόπη του, τον γιόν και ας πέθαινε. Ο Δίας πρέπει να τον λυπήθηκε και έστειλε τον Ερμήν με την προσταγήν στην αθάνατη νύμφη να αφήσει τον Οδυσσέα να φύγει. Και έτσι και έγινε. Τώρα για να μη φθάσει ακόμη στην Ιθάκην πρέπει να ταλαιπωρείται ακόμη στις θάλασσες γιατί οι θεοί δεν του συγχώρεσαν για καλά και τον δοκιμάζουν ακόμη. Εγώ σε συμβουλεύω να μείνεις λίγες μέρες εις την Κύπρον για να γνωρίσεις την φιλοξενίαν και να πας στην Κυθήρην να δεις τα Αφροδίσια. Προς θεού όμως μη φύγεις αμέσως γιατί αυτό θα ταπεινώσει την Αφροδίτην και δεν θα σου συγχωρέσει ποτέ. Ίσως δε να μη μπορέσεις να δεις τον πατέρα σου ποτέ στην ζωήν σου. Η Κυθήρη είναι λίγες μόνον ώρες απ' εδώ και αν ξεκινήσεις τώρα ίσως μπορέσεις να δεις απόψε την Αφροδίτη σχίζουσα τα νέφη του Πενταδακτύλου καθισμένην μέσα εις την πτερωτήν της άμαξα που θα την σέρνουν δυο λευκές περιστέρες. Αν είσαι τυχερός και την δεις τότε ζήτη ότι θελήσεις και η επιθυμία σου θα εκπληρωθεί.

Ο Τηλέμαχος άκουε με μεγάλην προσοχήν τον γέροντα και προς στιγμήν έχασε τα λόγια του. Έκλαψε λίγο σαν μικρό παιδί και μετά

Κρατήρας του Διός. Μικηναϊκό αγγείο από την Εγκώμη, 14ος αι. π.Χ.

μπόρεσε να αρθρώσει λίγα λόγια. Θα σε ακούσω γέροντα γιατί σε κατατάσσω μεταξύ των καλών και δικαίων ανθρώπων. Όμως φοβούμαι ότι δεν θα μπορέσω να ξεχάσω ότι ωραίο θα δω σ' αυτό το νησί. Έχε γειά γέροντα.

Στο καλό παιδί του Οδυσσέα και της Πηνελόπης.

Ο Τηλέμαχος δεν δυσκολεύτηκε να βρει την Κυθήρη. Ακολούθησε μεγάλα καρβάνια που τα έσερναν ζώα και που οδηγούσαν προς την Κυθήρη. Στον δρόμον βλέποντας τα ωραία τοπία, την άνθηση, την αναζωόνηση της φύσης άρχισε να καταλαμβαίνει γιατί στον τόπον αυτόν γεννώνται αι ηδοναί και η ευτυχία των ανθρώπων. Κατάλαβε επίσης γιατί οι Κύπριοι διάλεξαν τον μήνα Απρίλην για να τον αφιερώσουν στην Αφροδίτην. Ήταν πράγματι ο μήνας που της άρμοζε πιο πολύ.

Το βράδυ έφθασε στην Κυθήρη. Όμως δεν είδε την Αφροδίτην με την φτερωτήν της άμαξαν να βγαίνει από τα νέφη γιατί ο ουρανός ήταν καταγάλανος. Ίχνος νέφους δεν υπήρχε. Πλησίασε μαζί με τους άλλους ανθρώπους που ακολούθησε και μπροστά στο θέαμα που έβλεπε άρχισε να φεύγει από τον εαυτό του. Έβλεπε γυναίκες και κοράσια να ψάλλουν ύμνους προς τιμήν της Αφροδίτης, άνδρες να πίνουν, να γλεντούν και να τραγουδούν, εύμορφες νέες να παρυσιάζουν θυσίες στο ναόν της Αφροδίτης, έβλεπε αγώνες, πάλες προς τιμήν της ωραιότερας των θεών και τόσα άλλα που δύσκολα μπορεί να συλλάβει το μυαλό του ανθρώπου.

Εις την αρχήν ο Τηλέμαχος άρχισε να φοβάται για όσα έβλεπε αλλά δεν άργησε να τα συνηθίσει. Η συναναστροφή του έδιδε κλίσην προς τὸ γλέντι και δεν άργησε να δοκιμάσει ένα ποτήρι κρασί που ήταν γλυκύτερο και απο το νέκταρ. Το λογικόν του άρχισε σιγά σιγά να πλανάται και να ξεχνά τις κακουχίες που επέρασε ο πατέρας του.

Ω δυστυχισμένα νειάτα, έλεγε. Ω θεοί, γιατί περιπαίζετε τους ανθρώπους τόσο σκληρα και τους αφήνετε να περάσουν από την ηλικίαν της νεότητος η οποία είναι τόσο δύσκολη. Ω θεοί γιατί δεν προστατεύετε την νεότητα και την αθωότητα. Ω γιατί δεν είμαι όμοιος του παππού μου του Λαέρτη με άσπρα μαλλιά πιο κοντά προς τον θάνατον παρά προς την ζωή. Αυτά συλλογιζόταν όταν από μακριά είδε

τον φίλον και δάσκαλον του Μέντορα. Δεν μπορούσε να πιστέψει στα μάτια του. Ο Μέντορας έμεινε ακίνητος και ατάραχος. Όχι δεν είναι ψέμα εφώνασε ο Τηλέμαχος. Ο Μέντορας είναι επί τέλους μαζί μου. Λέγοντας αυτά επλησίασε τον Μέντορα, έπεσε στην αγκαλιά του και έκλαιεν από χαρά. Ο Μέντορας τον έβλεπε με συμπάθειαν και μελαγχολίαν. Να φύγουμε αμέσως του λέει. Εδώ η γη γεννά την λησμονιάν τους πειρασμούς και την αιωνιότητα. Ο Τηλέμαχος και ελυπείτο και εχαίρετο. Ο νους του ήταν ακόμη στα τραγούδια που άκουε με τις γλυκές φωνές που υπερέβαιναν εις την ηδύτητα εκείνων του Απόλλωνος με τις φωνές όλων των Μουσών μαζί. Ο Μέντορας όμως επανέλαβε προστακτικά αυτήν την φοράν. Τηλέμαχε, πρέπει να φύγουμε αμέσως. Μόλις τα είπε αυτά ο Μέντορας άρχισε να διαλύεται ένα πικνό νέφος από το μυαλό του Τηλέμαχου και να βλέπει επί τέλους φως.

Σε λίγα λεπτά ξεκίνησαν για την Αμαθούντα. Στο δρόμο τους φιλοξενήθηκαν σε ένα χαλκούργειο και πέρασαν την νύχτα τους. Ξύπνησαν πρωί και προτού ο ήλιος φθάσει ψηλά στον ουρανόν ήσαν κιάλας στην Αμαθούντα. Εκεί βρήκαν ένα καράβι που θα έφευγε για την Κρήτην την ίδιαν μέραν. Μπήκαν και οι δυο στο καράβι και το απόγευμα έσχιζαν κι όλας τα νερά της θάλασσας. Οι απλοί ζέφυροι με τας πνοάς των πάνω στα πανιά έδιδαν μιαν κίνηση γλυκιάν και ελαφράν. Μαζί τους ήταν και ο Αίολος, ο θεός του ανέμου για να τους πάρει σε λίγες μέρες στην Κρήτην.

Στην Κρήτην ο Τηλέμαχος και ο Μέντορας έμειναν μόνον μιαν ημέραν και την επαύριον έφυγαν για τον μεγάλο τους σκοπόν. Αι διηγήσεις λέγουν πως μετά από πολλές κακουχίες ο Τηλέμαχος βρήκε τελικά τον πατέρα του. Μαζί κατέβαλαν τους μνηστήρες και επεκράτησε γαλήνη και ευτυχία στο παλάτι και την Ιθάκη.

Όμως οι κακουχίες του Τηλέμαχου συνεχίσθηκαν, γιατί έλαβε χρησμόν ότι αν έμενε στην Ιθάκη θα εσυγκρούετο με τον πατέρα του. Γι' αυτό έφυγε μακριά από την Ιθάκη για να επιστρέψει όταν πέθανε ο Οδυσσέας. Η μυθολογία λέγει πως παντρεύτηκε την Αντιόπην η οποία είχε την αρετήν και την φρόνηση όχι όμως την ωραιότητα. Μαζί βασίλευσαν δίκαια ως τα βαθειά τους γεράματα.

A.M. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ